

Certifikovaný študijný program pre certifikovanú pracovnú činnosť

PSYCHOTERAPIA

v zmysle oznámenia MZD č. 237/2006 Z.z. a výnosu z 12. apríla 2006 č. 04765/2006-SL, ktorým sa ustanovujú vzorové špecializačné študijné programy a vzorové certifikačné študijné programy.

Realizátor projektu:

SLOVENSKÁ PSYCHOTERAPEUTICKÁ SPOLOČNOSŤ – ďalej len SPS

Sídlo: 911 01 Trenčín, P.O. Box 21

Právna forma: Nezisková organizácia, právnická osoba

IČO: 31825168

DIČ: 2021311699

Štatutárny zástupca: predseda SPS: MUDr. VRÁNOVÁ Jana

a podpredsedovia SPS:

PhDr. JACHYMOVIČOVÁ Eva,

h.doc.prim.MUDr. HAŠTO Jozef, PhD.

Kontakt: P.O. Box 21, 911 01 Trenčín, tel.: 0905 528 105, fax: 032/6566488,
02/52636308, 0903 455 772

e-mail: hasto@fntn.sk , spirare@stonline.sk

Charakteristika SPS:

1. Slovenská psychoterapeutická spoločnosť je občianske združenie, je dobrovoľnou, nezárobkovou, odbornou , samofinancovanou a preto hospodársky aktívnou organizáciou, samostatným právnym subjektom, ktorý združuje záujemcov o jej ciele, vznikla 2.10.1990.
2. SPS zastrešuje výcviky v psychoterapii , ktoré sa od 15.2.1999 riadia prijatými kritériami Európskej asociácie pre psychoterapiu. SPS vedie Zoznam psychoterapeutov SR. Ďalším cieľom SPS je rozvíjanie rôznych foriem psychoterapie poriadáním vedeckopracovných schôdzí, teoretických a praktických seminárov, kongresov a školiacich akcií pre svojich členov a tým prispievať k ďalšiemu vzdelávaniu v psychoterapii. Roky bola jediným realizátorom uceleného komplexného vzdelávania v psychoterapii v SR.
3. SPS je členom Európskej psychoterapeutickej asociácie (EAP) od r. 1994.
4. SPS sa v r. 1999 zaviazala dodržiavať normy vzdelávania v psychoterapii v súlade

s normami Európskej psychoterapeutickej asociácie z hľadiska kvality náplne a štruktúry výcvikov v psychoterapii zastrešených SPS.

5. V roku 1994 sa Slovenská psychoterapeutická spoločnosť prihlásila k Etickým zásadám EAP, tieto zásady sú plne v súlade s etickými zásadami v zdravotníctve.

Cieľ projektu:

Komplexné vzdelávanie v psychoterapii, ktorá je terapiou voľby pri mnohých poruchách /ochoreniach a stavoch utrpenia, ktoré sú zážitkovo /psychogénne/ podmienené alebo spolupodmienené. Podľa medzinárodnej klasifikácie duševných porúch (ICD – 10) sa to týka hlavne kategórie:

Neurotické, stresové a somatoformné poruchy (F4), Poruchy správania so somatickými poruchami a faktormi (F5), Poruchy osobnosti a správania (F6), ďalej v určitej miere tiež Afektívne poruchy (F3), Psychické poruchy a poruchy správania spôsobené psychotropnými substanciami (F1), Schizofrénie, schizotypové a bludové poruchy (F2). Realizácia projektu zvýši dostupnosť plne kvalifikovaných a kompetentných odborníkov, ktorí budú môcť efektívne a ekonomicky liečiť týchto pacientov. Ak je táto skupina pacientov neadekvátne liečená, napr. neustále sa len robia ďalšie a ďalšie vyšetrenia a neprimerané terapeutické postupy, farmakoterapia návykovými látkami, prispieva sa ku chronifikácii a sekundárnym komplikáciám, jatrogenizácii, ekonomickým stratám, utrpeniu jedincov a rodín. Efektivita psychoterapie v hore zmienenom indikačnom okruhu je vedecky mnohonásobne dokázaná.

Psychoterapiu tu chápeme ako liečbu psychologickými, komunikačno-interakčnými prostriedkami, ako výučbou nadobudnuté kompetencie pre vedomú a plánovanú liečbu psychosociálne alebo aj psychosomaticky podmienených psychických porúch, porúch správania, psychosomatických porúch a stavov utrpenia pomocou vedeckých psychoterapeutických metód a techník, v interakcii jedného alebo viacerých liečených s jedným alebo viacerými psychoterapeutami, s cieľom zmierniť alebo odstrániť existujúce symptómy, priaznivo zmeniť narušené prežívanie, správanie a postoje a podporiť duševné zrenie, vývoj, zdravie, odolnosť liečeného. Psychoterapia je vymedzená ako plánovaná liečba chorého prostredníctvom bezprostredného vplyvu na jeho psychiku /teda nie pôsobením na telo a cez neho sprostredkovane na psychiku/.

To, čo je psychoterapeuticky účinné, sa chorému sprostredkováva prostredníctvom jeho zmyslových orgánov, on to psychicky spracováva v súvislosti so skoršími skúsenosťami, so svojimi tendenciami, nádejami, úzkosťami a náladami, v súvislosti s celou jeho osobnosťou, utvára sa tak korektívny zážitok, ktorý má liečivý vplyv na jeho psychický stav a jeho ďalší vývoj. **Pritom je definovaný cieľ a základom je určitá teória normálneho a abnormálneho správania.**

Nadobudnutie kompetencií pre psychoterapeutickú činnosť si vyžaduje cieľnú výučbu kandidátov z dole zmienených odborov, keďže ukončené vysokoškolské štúdium z nižšie uvedených odborov nepokrýva rozvinutie všetkých teoretických, praktických a osobnostných kompetencií potrebných pre samostatné vykonávanie psychoterapie. Špecifické vzdelávanie v psychoterapii je zavedené vo všetkých zemiach západnej civilizácie a napr. v Rakúsku je podchytené špeciálnym zákonom. Rakúsky zákon o psychoterapii sa stal vodidlom pre konsenzus Európskej psychoterapeutickej asociácie /EAP/ o požiadavkách na vzdelávanie v psychoterapii, aby bolo možné mať európsky certifikát pre psychoterapiu /ECP/. Slovenská psychoterapeutická spoločnosť /SPS/ zastrešuje vzdelávacie programy jednotlivých psychoterapeutických inštitútov vo vedecky uznávaných smeroch, pričom od r. 1998 garantuje kompatibilitu s požiadavkami na ECP. Slovenská psychoterapeutická spoločnosť ako člen Európskej asociácie pre psychoterapiu už roky pred tým utvárala psychoterapeutické vzdelávanie v duchu neskoršie konsenzuálne schválených požiadaviek. Cieľom vzdelávania v psychoterapii je poskytnúť nielen dostatočne rozsiahle a hlboké vedomosti teoretického charakteru a nadobúdať praktické zručnosti s rôznymi psychoterapeutickými, komunikačnými „technikami“, ale umožniť aj osobný vývin školiaceho sa (cvičná terapia a supervízia). Osobný vývin, hlbšie sebazpoznanie, sebareflexia, zvládanie emočne náročných situácií, schopnosť tolerancie, vymedzenia sa, schopnosť reflexie vzťahu a emocionálnych pohnútok sa rozvíja pri cieľenej práci na sebazpoznávaní v diadickom alebo skupinovom kontexte a pri reflexii intrapersonálnej a interpresonálnej dynamiky pacienta, reflexií, štýlu jeho komunikácie, v ktorom sa odráža jeho biografia. Jednoducho povedané – psychoterapeutova príprava musí zabezpečiť schopnosť komplexného porozumenia pacientovej dynamiky a v procese terapie i reflektovanie vlastných emócií, myšlienok a tendencií vo vzťahu s pacientom (tzv. protiprenosová problematika), aby mohol voliť optimálne intervencie a cieľene viesť liečbu k zmierneniu alebo odstráneniu symptómov pacienta.

Odborný garant certifikačného študijného programu pre certifikovanú pracovnú činnosť

PSYCHOTERAPIA:

h.doc. prim. MUDr. Jozef HAŠTO, PhD., primár Psychiatrického oddelenia Fakultnej nemocnice s poliklinikou Trenčín,
Slovenská psychoterapeutická spoločnosť

CURRICULUM VITAE

Meno: Jozef Hašto

Dátum narodenia 08.05.1949

Adresa pracoviska: Psychiatrické odd, NsP, Legionárska 28, 911 71 Trenčín ,

Adresa bydliska: Pod Brezinou 84, 911 01 Trenčín

Jazyky :

(1) nemecký - aktívne

(2) anglický – pasívne

Medicínske vzdelanie:

Univerzitas Carolina, Facultas medica, Praha 1967- 1973,

medicinae universae doctor – MUDr.

Špecializačné skúšky:

Psychiatria, atestácia I.stupňa, 1977

Psychiatria, atestácia II. Stupňa, 1980

Psychoterapia (European certificate for psychotherapy, 1999)

Doktorandské štúdium na Trnavskej univerzite, 2005- PhD.

Menovanie hosťujúcim docentom na Slovenskej zdravotníckej univerzite,2006

Psychoterapeutické vzdelanie

1977-1981- tréning v psychodynamickej psychoterapii (prim. MUDr. J. Rubeš, MUDr. P.Příhoda)

1981-1985 - supervízia formou balintovských skupín (prim. MUDr. Z. Mrázek, doc. MUDr. J. Skála)

1982-1983- tréning v hypnóze a autogénnom tréningu (prof. Dr. S. Kratochvíl)

1988-1991- tréning v Rogersovej psychoterapii, Heidelberg (prof. Dr. Ch. Devonshire)

1990- intenzívny tréning v rodinnej terapii, Heidelberg (prof. Dr. H.Stierlin)

1990-1998 tréning v katatýmne- imaginatívnej psychoterapii (prof. Dr. O.Lang)

1990-1991- Krátke stáže na - psychiatrickej klinike v Heidelbergu, Manheime
- psychosomatickej klinike v Heidelbergu a Viedni 1. v chránenom psych. domove v Karlsruhe

1990-1995 rôzne psychoterapeutické kurzy v Lindau, BRD.

Postgraduálne postavenie: psychiater, psychoterapeut

Súčasná pozícia:

Primár Psychiatrického oddelenia vo Fakultnej nemocnici, člen Výboru Psychiatrickej spoločnosti Slovenskej lekárskej spoločnosti, podpredseda Slovenskej psychoterapeutickej spoločnosti, člen Nemeckej Psychiatrickej spoločnosti, školiteľ SPS v katatýmne-imaginatívnej psychoterapii,

autogénnom tréningu, hypnóze, Jacobsonovej progresívnej svalovej relaxácii a psychodynamickej psychoterapii, supervízia psychoterapeutického procesov formou Bálintovských skupín, člen redakčnej rady časopisu Psychiatria, člen redakčnej rady časopisu Psychiatrie 1995 -2000, krajský odborník pre psychiatriu, v minulosti hlavný odborník pre psychiatriu Mzd SR (1991-1993), prizývaný do skúšobnej komisie pri atestáciách z psychiatrie – IVZ,SPAM,SZU.

Skúsenosť s klinickým výskumom: 1984 – 2003: 5 psychofarmakologických výskumných štúdií (1 národná a 4 medzinárodné; 4 boli dvojito-slepé, jedna vo fáze 2, ostatné vo fáze 3)

Publikačná činnosť: knižné publikácie v slovenčine, kapitola v nemeckej odbornej publikácii, preklad viacerých odborných monografií a článkov z nemčiny, editor viacerých odborných publikácií, odborné publikácie v odborných časopisoch, prednášky na odborných konferenciách, seminároch, sympóziách v SR, ČR, Rakúsku, Nemecku, Holandsku, prednášky pre IVZ a SPAM Založenie Vydavateľstva F pre psychiatriu, psychoterapiu, psychosomatiku v r. 1992, do súčasnosti vydalo 35 kníh.

Vlastné knižné publikácie napr.:

- Reforma psychiatrickej starostlivosti v SR (1999)
- Vzťahová väzba – ku koreňom lásky a úzkosti (2005)
- Autogénny tréning (1999)
- Prednášky na odborných fórach: celkovo 45(z toho 10 v zahraničí, 21 vyžiadaných)
- Publikácie v odborných časopisoch: celkovo 27(z toho 2 v zahraničí)
- Citovanosť : 28

Publikačná činnosť odborného garanta je priložená v prílohe.

Opis projektu:

1. Zvlášť od druhej polovice minulého storočia sa prudko rozvíja psychoterapia ako vedecky podložená terapeutická činnosť. K jej vývoju zásadným spôsobom prispeli lekári, zvlášť psychiatri, psychosomaticky orientovaní lekári aj z iných odborov, klinickí a iní psychológovia, liečební a špeciálni pedagógovia, sociálni pracovníci. Vývoj psychoterapie a jej vedecké skúmanie sa dostalo do štádia, že rôzne psychoterapeutické školy dospeli k určitému konsenzu ohľadom požiadaviek na vzdelávanie a prípravu odborníkov pre psychoterapiu. V súlade s požiadavkami na vzdelávanie ako ich vymedzila Európska psychoterapeutická asociácia /EAP/ so sídlom vo Viedni pre udelenie Európskeho certifikátu v psychoterapii /ECP/, ktorý ašpiruje na platnosť vo všetkých zemiach EÚ – je určený minimálny rozsah a obsah certifikačnej prípravy a vzorový certifikačný študijný program v psychoterapii:

a) Charakteristika

Charakteristika certifikačnej prípravy v psychoterapii v súlade s prílohou č. 1 k nariadeniu vlády

č.322/2006 Z.z. z 3.5.2006 a Vestníkom MZ SR č. I 004 z 1.3.2006 je:

1. Psychoterapia je liečba psychologickými prostriedkami. Je interakciou medzi jedným alebo

viacerými pacientmi a jedným alebo viacerými terapeutmi za účelom liečby porúch správania alebo

stavov utrpenia psychologickými metódami a technikami, pričom je definovaný cieľ a základom je

určitá teória normálneho a abnormného správania.

2. Certifikačné štúdium trvá minimálne štyri roky pričom celkový rozsah prípravy je 1400 – 1600 hodín.

Certifikačný študijný program v psychoterapii poskytuje uchádzačovi potrebné teoretické znalosti a rozvíja u neho praktické komunikačné zručnosti a skúsenosti umožňujúce realizovať plánovitú, vedecky podloženú psychoterapiu.

Uchádzači z uvedených základných odborov sa môže prihlásiť do študijného programu po 3 mesiacoch praxe, štúdium môže prebiehať paralelne s inými študijnými programami, napr. špecializačnými – atestačnými.

Časový rozvrh certifikačného študijného programu má štruktúru, ktorá je už osvedčená

z doterajších vzdelávacích aktivít SPS a tiež sa osvedčila v zahraničí:

1. 1 – 2 týždňové sústredenia ročne
2. 4 – 6 víkendových sústredení ročne

Rozvrhnutie musí zahŕňať 900 učebných hodín, **nepočítajúc cvičnú terapiu, 400 hodín psychoterapeutickej praxe pod supervíziou certifikovaného psychoterapeuta a 200 hodín praxe v psychiatrickom zariadení.** /Náplň pozrite ďalej./

Celý študijný proces trvá minimálne 4 roky / teda 8 semestrov/. Väčšia časť vzdelávania prebieha v malých skupinách 5 – 12 ľudí s 1 – 2 lektormi, aby sa maximalizoval výučbový efekt s využitím dynamiky malej skupiny /zvlášť vhodné pre výučbu metodiky, skúsenosti na sebe, supervíziu/.

Väčšie skupiny (= výcvikové komunity = 2 – 3 malé skupiny spolu) sú možný rámec pre výučbu teórie. Vzdelávanie sa ukončí skúškou pred komisiou, ktorú vymenováva štatutárny zástupca vzdelávacej ustanovizne. Zloženie rešpektuje § 41 ods. 2 zákona 578/2004 Z.z., a má 5 členov. Po úspešnom vykonaní skúšky vydáva vzdelávacia ustanovizeň certifikát pre certifikovanú pracovnú činnosť – psychoterapia. (Pozrite prílohu.)

b) Podmienky zaradenia

- Podmienkou pre zaradenie do certifikačnej prípravy v psychoterapii v súlade s prílohou č. 1 k nariadeniu vlády č.322/2006 Z.z. z 3.5.2006 a Vestníkom MZ SR č. I 004 z 1.3.2006 je:

I. vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v niektorom z uvedených študijných odborov:

1. všeobecné lekárstvo (MUDr.)
2. ošetrovateľstvo (Mgr.)
3. psychológia (Mgr.) a zaradenie do špecializačnej prípravy v špecializačnom odbore klinická psychológia
4. špeciálna pedagogika (Mgr.) a zaradenie do špecializačnej prípravy v špecializačnom odbore špeciálna pedagogika
5. liečebná pedagogika (Mgr.) zaradenie do špecializačnej prípravy v špecializačnom odbore liečebná pedagogika
6. sociálna práca (Mgr.) zaradenie do špecializačnej prípravy v špecializačnom odbore sociálna práca v zdravotníctve

II. a príprava na výkon práce v zdravotníctve u absolventov v bodoch 3,4,5,6.

c) Obsah a rozsah teoretických vedomostí a praktických zručností a skúseností potrebných na výkon certifikovanej pracovnej činnosti psychoterapia

Obsah a rozsah teoretických vedomostí a praktických zručností a skúseností potrebných na výkon certifikovanej pracovnej činnosti psychoterapia v súlade s prílohou č. 1 k nariadeniu vlády č.322/2006 Z.z. z 3.5.2006 a Vestníkom MZ SR č. I 004 z 1.3.2006 je:

Psychoterapia ako certifikovaná pracovná činnosť je aplikovaná kvalifikovanými pracovníkmi so znalosťami účinných faktorov liečby a praktickými spôsobilosťami jej cieleného použitia. Je založená na teórii a praxi psychoterapeutických smerov, ktoré sú teoreticky fundované a empiricky overené. Ide o tieto smery: Psychodynamický respektíve hlbinný smer, Humanistický smer a Kognitívne-behaviorálny smer.

Centrálny projekt je všeobecný rámec psychoterapeutického vzdelávania, do ktorého sa vkladajú jednotlivé moduly vzdelávania v rámci vymenovaných psychoterapeutických smerov.

- v psychodynamických resp. hlbinných smeroch: modul hlbinná /psychodynamická psychoterapia, katatýmne-imaginatívna psychoterapia, koncentratívna pohybová terapia, krátkodobá psychoanalytická psychoterapia, gestalt psychoterapia, Adlerova individuálna psychoterapia, relaxačno-symbolická psychoterapia, proces-orientovaná psychoterapia;

- v humanistických smeroch: modul psychoterapia zameraná na klienta/človeka podľa C.Rogersa, systemická psychoterapia, rodinná terapia V. Satirovej, logoterapia a existenciálna analýza;

- v kognitívne – behaviorálnom smere: modul kognitívne-behaviorálnej terapie.

Poznámka:

Vo vývine psychoterapie na Slovensku zohrala významnú úlohu intenzívna spolupráca s kvalifikovanými zahraničnými lektormi. V zmysle tejto tradície si do jednotlivých výcvikových modulov v jednotlivých psychoterapeutických smeroch budú organizátori podľa potreby prizývať 1-2 lektorov zo zahraničia. Títo musia byť plne certifikovaní, uznaní príslušnou národnou spoločnosťou a spĺňať kritériá EAP pre lektorstvo v príslušnom psychoterapeutickom smere.

V takýchto prípadoch vždy SPS vyžaduje profesionálny životopis a potrebné doklady o odbornosti konkrétneho zahraničného lektora a prirodzene tiež pozitívne referencie od aspoň dvoch dôveryhodných odborníkov v danej problematike.

d) Teoretické poznatky

Teoretické poznatky certifikačnej prípravy v psychoterapii v súlade s prílohou č. 1 k nariadeniu vlády č.322/2006 Z.z. z 3.5.2006 a Vestníkom MZ SR č. I 004 z 1.3.2006 sú:

Teoretické štúdium musí trvať najmenej 150 hodín a obsahovať v rámci príslušného psychoterapeutického smeru

1. teória vývoja človeka,
2. prehľad psychoterapeutických systémov,
3. teória zmeny,
4. chápanie sociálnych otázok vo vzťahu k psychoterapii,
5. teória psychopatológie,
6. teória intervencie a hodnotenia efektu.

e) Praktické zručnosti

Praktické zručnosti certifikačnej prípravy v psychoterapii v súlade s prílohou č. 1 k nariadeniu vlády č.322/2006 Z.z. z 3.5.2006 a Vestníkom MZ SR č. I 004 z 1.3.2006 sú:

1. Certifikačná príprava v praktických zručnostiach a skúsenostiach pre kandidátov zahŕňa:
2. metodológia psychoterapie a zážitok na sebe – 350 hodín
3. individuálna, cvičná terapia /“lehrtherapie“/ - 150 hodín /z toho 50 hodín môže byť skupinovou formou/
4. supervízia – 200 hodín
5. psychoterapeutická prax pod supervíziou certifikovaného psychoterapeuta – minimálne 400 hodín

6. prax v psychiatrickom zariadení - minimálne 200 hodín

7. praktikum psychoterapeutickej práce na akreditovanom psychiatrickom pracovisku (kde sa vykonáva psychoterapia – 3 roky), minimálne 200 hodín

(Bližší opis náplne pozrite ďalej.)

Bližšie špecifikovanie náplne jednotlivých komponentov certifikačného študijného programu.

Teoretická časť štúdia obsahuje nasledovné fokusy (spolu 150 hodín):

1. Vývinové teórie človeka - 70 hodín.

Obsahom sú najdôležitejšie vývinové teórie, jednak tie, ktoré boli vyvinuté v rámci psychodynamických smerov (odvodených z psychoanalýzy) a jednak tých, ktoré sa viac opierajú o teóriu učenia. Osobitná pozornosť sa venuje tiež etologickým prístupom k štádiu vývinu dieťaťa a Bowlbyho teórii vzťahovej väzby s príslušnými implikáciami pre vývin v zdraví a chorobe.

1. Znalosti o rôznych psychoterapeutických prístupoch, ktoré disponujú koherentnou teóriou a majú empirické dôkazy účinnosti - 20 hodín.

Súčasťou psychoterapeutického vzdelania sú znalosti o psychoterapeutických modeloch rôznych škôl. Osobitná pozornosť patrí psychodynamickým smerom, kognitívno-behaviorálnej terapii, humanistickým smerom, ale aj osobnostným postupom, ktoré boli vyvinuté v rámci integratívnych modelov alebo na pomedzí deklarovaných škôl a ktoré pri tom majú empiricky dokázanú efektivitu.

1. Teória zmeny v terapeutickom procese - 10 hodín.

Hypotézy a teórie therapeutickej zmeny a stav empirického výskumu o účinných faktoroch v psychoterapii a tiež o komunikačných „mikroprocesoch“, ktoré facilitujú terapeutickú zmenu.

1. Chápanie sociálnych a interpersonálnych otázok vo vzťahu k psychoterapii - 5 hodín.

Aj pri individuálnej psychoterapii je nevyhnutné chápať človeka ako súčasť sociálnej siete a aktívneho účastníka interpersonálnych vzťahov. Sociálne a interpersonálne podmienky môžu byť na jednej strane rizikovým faktorom pre vznik psychickej alebo psychosomatickej poruchy. Na strane druhej priaznivé sociálne a interpersonálne faktory môžu mať ochrannú funkciu a zvyšovať odolnosť jedinca.

1. Teória psychopatológie, diagnostika - 30 hodín.

Účelom je chápať vymedzenie psychopatologických príznakov, spôsoby ich identifikovania a oboznámiť sa s teoretickými modelmi, ktoré vysvetľujú vznik psychopatologických symptómov a syndrómov a ich dopad pre fungovanie človeka v rodine, v pracovnej oblasti, spoločnosti, v starostlivosti o seba –bio-psycho-sociálny model zdravia a choroby. Diagnostické kategórie používané v rámci ICD-10, vrátane identifikácie súvisiacich faktorov poruchy v zmysle ICD-10. Rozhovor a jeho vedenie ako základ pre identifikáciu psychopatológie, stanovovanie pracovnej diagnózy, ďalšieho diagnostického plánu, biografická anamnéza ako základ pre komplexnejšie posúdenie rizikových a protektívnych faktorov a vnútorných zdrojov pacienta.

1. Teória hodnotenia, posudzovania, indikačných pravidiel a intervencie - 15 hodín.

Rôzne kritériá normy a patológie, problém posudzovania stupňa postihnutia, genézy, kvantifikovania symptómov a syndrómov s využitím štandardizovaných škál, dotazníkové metódy, štrukturované interview, na diagnostiku rôznych psychických porúch, vrátane porúch osobnosti (napr. SCID –I., II.), posudzovanie úrovne fungovania osobnosti a využitie hodnotenia, posudzovania pre aplikovanie indikačných pravidiel pre primeraný psychoterapeutický postup a pre plánovanie a načasovávanie primeraných konkrétnych intervencií.

Psychoterapeutická prax pod supervíziou

Minimálne **400 hodín** psychoterapeutickej praxe na pracovisku, kde sa systematicky vykonáva aj psychoterapia, môže to byť aj na nepsychiatrickom pracovisku. Túto prax vykonáva frekventant pod supervíziou psychoterapeuta, ktorý má plné psychoterapeutické vzdelanie. V rámci tejto praxe musí viesť krátkodobú individuálnu psychoterapiu aspoň u 8 pacientov / klientov s duševnými, psychosomatickými a / alebo vzťahovými poruchami. Zúčastňuje sa porád psychoterapeutického tímu. O svojej práci vedie dokumentáciu, ktorú predkladá aj pri záverečnej skúške.

Prax v psychiatrickom zariadení.

U frekventantov, **ktorí nepracujú na psychiatrickom pracovisku je nutné, aby 200 hodín vykonávali prax na psychiatrickom pracovisku.** Jej účelom je zaistiť frekventantovi dostatočne rozsiahlu a dostatočne hlbokú skúsenosť s psychiatrickými pacientami s duševnými, psychosomatickými a vzťahovými poruchami vo všetkých stupňoch závažnosti a z celého diagnostického spektra /vrátane schizofrénii, schizoafektívnych porúch, ťažkých depresí, mánií, demencií a iných organických porúch, závislostí, delírií, atď./.

- V rámci tejto praxe musia absolvovať min.: 3 vizity spolu s ošetrojúcim lekárom, 3 primárske vizity, asistovať pri 3 príjmových vyšetreniach alebo ambulantných prvovýšetreniach. –Samostatné vyšetrenie zamerané na terajšie ochorenie, poruchu a vyhodnotenie psychopatologického klinického nálezu u 10 pacientov, čo písomne dokumentuje. Jeden záznam musí mať minimálne 1800 znakov. Záver a súhrn má obsahovať identifikáciu najdôležitejších symptómov, syndrómov, klasifikáciu poruchy podľa ICD 10, priebehové charakteristiky syndrómu / syndrómov, vplyvy prostredia /súvisiacich faktorov/ na intenzitu a priebeh poruchy. -K náplni patria aj minimálne 3 *komplexné* klinické vyšetrenia, ktoré zahŕňajú okrem terajšieho ochorenia / poruchy, aj osobnú anamnézu, rozšírenú o širšie vypracovanú biografickú anamnézu (vývin osobnosti, skúsenosť vo vzťahoch s blízkymi osobami, vytváranie nových vzťahov, adaptácia na sociálne zmeny, identifikácia zdrojových pozitívnych zážitkov, skúseností, silných stránok osobnosti, nadaní, záľub, identifikácia stresorov, ich možného patogénneho vplyvu, fungovania zvládacích a obranných mechanizmov; identifikácia oporných vzťahových osôb v aktuálnom živote a ich aktivovateľnosti. -Súčasťou tohto komplexného posúdenia a záznamu o ňom je aj uvedenie identifikovateľných psychopatologických symptómov, vyjadrenie k premorbídnej osobnosti, okrem syndrómovej diagnostiky i diagnostický záver a diferenciálna diagnostika podľa ICD 10, vyhodnotenie stupňa postihnutia pomocou posudzovacej stupnice WHO. V prílohe sú priložené formuláre. - Minimálny rozsah písomnej dokumentácie takeého komplexného vyšetrenia je 3600 znakov. Vítané sú tiež prídavné popisy „objektívnej anamnézy“ od príbuzných, pokiaľ s ňou pacient súhlasí. -Dokumentáciu požadovaných vyšetrení predkladá skúšobnej komisii. Údaje sú predmetom povinnej zdravotníckej mlčanlivosti.

Praktikum psychoterapeutickej práce na akreditovanom psychiatrickom pracovisku.

Pre frekventantov, je povinných 200 hodín praxe v psychiatrickom zariadení k tomu účelu akreditovanom.

Súčasťou tohto praktika je účasť na poradách multidisciplinárneho tímu, na stretnutiach terapeutickú komunity, skupinových psychoterapeutických programoch (napr. pre liečbu depresií, závislostí, neurotické a psychosomatické poruchy, môže ísť o psychodynamicky orientované alebo kognitívne-behaviorálne, či humanisticky orientované psychoterapeutické prístupy, v rámci jedného skupinovo psychoterapeutického programu je nutné sa zúčastniť minimálne 3 po sebe idúcich „sedení“, aby bolo možné pozorovať vývoj skupinovej dynamiky a štýl vedenia skupiny). Frekventant na základe komplexného klinického vyšetrenia, vrátane rozsiahlej biografickej anamnézy písomne zachytí svoje zistenia a navrhne psychoterapeutický plán so zdôvodnením jeho jednotlivých zložiek. Na takéto vyšetrenie je potrebné počítať s 2 – 5 stretnutiami s pacientom / 1sedenie cca 45 min./.

Spracovaný prípad konzultuje frekventant s pracovníkom akreditovaným zo strany SPS a do písomného záznamu uvedie stručný obsah diskusie a pripomienok konzultanta.

V priebehu 200 hodinového praktika je potrebné takto kauzisticky spracovať 5 prípadov.

Písomné záznamy predkladá skúšobnej komisii pred certifikačnou skúškou. Údaje podliehajú povinnej zdravotníckej mlčanlivosti.

Priebeh praxí a výstupné hodnotenie z nej zaznamenáva vedúci pracoviska do záznamníka výkonov.

Výučba *metodiky psychoterapie spojená aj so skúsenosťou na sebe* umožní senzitívne a ohľaduplné používanie psychoterapeutických techník v praxi po ich osvojení. Pod výučbou metodiky psychoterapie a skúsenosťou s metódou na sebe sa rozumie výučbový proces, ktorý zahŕňa: vysvetlenie teoretického rámca poruchy a koncepcie určitej psychoterapeutickej techniky /napr. klarifikácie, konfrontácie, interpretácie, kognitívnej reštrukturalizácie pomocou sokratovského dialógu, technika a zážitková dimenzia verbálneho a neverbálneho signalizovania empatie, techniky aktivácie vnútorných zdrojov, atp./, jej indikácie, kontraindikácie, načasovanie; demonštrovanie v skupine, následné reflexie a analýza v skupine a doplnujúce informácie, modelový nácvik samotných účastníkov, napr. dvojica pred skupinou, trojica s dvoma členmi v roli terapeut – pacient sa zadaním problémovej situácie, môže ísť aj o reálny problém zo života školiaceho sa, jeden z trojice je pozorovateľ. Po prebehnutí interakcie nasleduje diskusia o zážitkoch, pozorovaniach v trojici, potom v celej skupine porovnávanie poznatkov, prehlbovanie a rozširovanie teoretických a praktických poznatkov /zručností/, opätovný nácvik s výmenou rolí.

Cvičná terapia („lehrtherapie“) prehlbuje sebazpoznanie, mentalizačný proces /Fonagy/, empatické schopnosti a emočne-kognitívne stabilitu budúceho psychoterapeuta. Cvičná terapia môže prebiehať individuálnou formou, t.j. 1 výcvikový psychoterapeut pre 1 frekventanta, alebo skupinovú formou 5-12 frekventantov v skupine vedenej 1-2 cvičnými terapeutmi. V cvičnej terapii je dôležitým aspektom spracovávanie vlastnej biografie a vývoja v dyadickom alebo skupinovom rámci, ktoré je rámcované aktuálnym, oporu a povzbudenie a usmernenie poskytujúcim vzťahom cvičný terapeut – frekventant. Toto usporiadanie umožňuje rozvinutie nových možností prežívania a správania, slobodnejšieho a pritom zodpovedného fungovania v živote a práci v budúcom terapeutickom pôsobení frekventanta. Individuálna cvičná terapia v počte minimálne 100 hodín u jedného cvičného terapeuta, je proces, ktorý prebieha nezávisle na výcvikovom module každého smeru. Uchádzač má právo si zvoliť cvičného terapeuta podľa vlastného výberu. Je nevyhnutnou podmienkou každého komplexného certifikačného študijného programu, práca na sebe v roli klienta u cvičného terapeuta. Je podmienkou pre splnenie kritérií pre komplexné

vzdelanie v psychoterapii. Ďalších 50 hodín individuálnej cvičnej terapie v roli klienta môže uchádzač absolvovať v skupine rámci výcvikového modulu v jednotlivých smeroch. O tejto podmienke, ktorá je súčasťou certifikačného programu je uchádzač informovaný hneď na začiatku pri zaradení do certifikačného študijného programu. Individuálnu cvičnú psychoterapiu môže frekventant absolvovať len u certifikovaných psychoterapeutov, ktorí sú uvedení v zozname cvičných terapeutov publikovanom v Zozname psychoterapeutov SR. Cvičná terapia je nevyhnutné pre zvýšenie potenciálu pre empatiu, pre schopnosť sebareflexie a selektívneho využitia autenticity v záujme terapie pacienta. Zvyšuje emocionálnu stabilitu terapeuta (čo je dôležitý faktor, nakoľko v pomáhajúcich profesiách, vrátane psychoterapeutickej činnosti je terapeut po rokoch práce ohrozený „syndrómom vyhorenia“, zvlášť pokiaľ nemá spracované svoje vlastné intrapsychické konflikty dané problémovými životnými skúsenosťami v minulosti). Cvičný terapeut je povinný poskytnúť globálne, všeobecné hodnotenie frekventanta, ktorého súčasťou je posúdenie neutralizačnej a empatickej schopnosti, emočnej stability, t.j. posúdi spĺňanie alebo nespĺňanie nárokov kladených na psychoterapeutickú činnosť z hľadiska úrovne fungovania osobnosti.

Supervízia napomáha reflektovaniu psychoterapeutického procesu, vzťahovej dynamiky a potrieb, psychodynamiky pacienta, schopnosti adekvátneho výberu a načasovania intervencií, rozvinutiu senzitivity pre mikrokomunikačné procesy, ktoré sú ovplyvňované neuvedomovanými emóciami. Je nutné, aby frekventant prešiel skúsenosťou ako s individuálnou supervíziou (1 frekventant s 1 supervízorom), tak aj so skupinovú supervíziou (5-12 frekventantov 1-2 supervízori). Pri skupinovej supervízii sa využíva možnosť rozširovať si svoje poznatky pri procese supervízie nielen vlastnej, ale aj iných frekventantov. Zvlášť pre analýzu a pochopenie dynamiky prenosu a protiprenosu v najširšom slova zmysle je vhodný metodický postup vypracovaný M. Bálintom. Ako už bolo uvedené vyššie, celkovo sa požaduje min. 200 hodín supervízie, pričom sa do vzdelávania započítava len supervízia u supervízorov, ktorí sú uvedení v zozname supervízorov, ktorí je publikovaný v Zozname psychoterapeutov SR. O tejto podmienke, ktoré je súčasťou certifikačného programu je uchádzač informovaný hneď na začiatku pri zaradení do certifikačného študijného programu. Povinnosťou supervízora je zaznamenávať nielen účasť na supervízii, ale i aktívnu prezentáciu supervidovaných prípadov. Je potrebné, aby niektoré prípady boli supervidované opätovne v rôznych štádiách psychoterapeutického procesu. Supervízor (ev. supervízori), u ktorých uchádzač absolvoval supervízne hodiny zaznamenávajú hodnotenie frekventantových kompetencií, ev. výstupné záverečné hodnotenie a doporučenia supervízora (viď príloha).

f) Organizačné zabezpečenie vzdelávania

1. Teoretickú časť vzdelávania v počte 150 hodín zabezpečuje SPS ev. v spolupráci s jednotlivými inštitútmi. Na zabezpečení tejto časti sa podieľajú lektori SPS pre teoretickú časť (vid' príloha).
2. Praktikum psychoterapeutickej práce v akreditovanom psychiatrickom zariadení, kde sa vykonáva psychoterapia – 200 hodín zabezpečuje SPS vo svojich akreditovaných zariadeniach (vid' nižšie). Na zabezpečení tejto časti sa podieľajú lektori SPS pre teoretickú alebo praktickú časť (vid' príloha).
3. Praktickú časť vzdelávania: t.j. metodológiu psychoterapie a zážitok na sebe – 350 hodín t.j. výcviky v konkrétnych moduloch vykonávajú jednotlivé inštitúty (vid' nižšie), ktoré zabezpečujú v súčinnosti so SPS aj supervíziu svojich frekventantov (200 hodín). Na zabezpečení tejto časti sa podieľajú lektori SPS pre praktickú časť (vid' príloha).
4. Individuálnu, cvičnú terapiu /“lehrtherapiu“/ - 150 hodín /z toho 50 hodín môže byť skupinovou formou v rámci výcvikového modulu/ si zabezpečuje frekventant sám u certifikovaných psychoterapeutov, ktorí sú uvedení v zozname cvičných terapeutov publikovanom v Zozname psychoterapeutov SR.
5. Rovnako frekventant sám je zodpovedný za absolvovanie psychoterapeutickej praxe pod supervíziou certifikovaného psychoterapeuta – minimálne 400 hodín, napr. na svojom alebo inom pracovisku, ktoré vydokladuje najneskôr pri žiadosti o certifikát.
6. Rovnako frekventant sám je zodpovedný za absolvovanie praxe v akomkoľvek psychiatrickom zariadení – minimálne 200 hodín, napr. na svojom alebo inom pracovisku, ktoré vydokladuje najneskôr pri žiadosti o certifikát.

Zodpovední za dodržiavanie rozpisu učiva sú:

teoretická časť:

h.doc.prim.MUDr. Jozef Hašto, PhD., prof.PhDr. Anton Heretik, PhD.,

praktická časť:

1. psychodynamická/ hlbinná psychoterapia - doc.MUDr. Pavel Černák, PhD.,
2. katatýmne-imaginatívna psychoterapia - PhDr. Eva Uhrová, PhD.,
3. procesorientovaná psychoterapia - Mgr. Boris Sopko, prof.PhDr. Anton Heretik, PhD.,
4. Gestalt terapia - Mgr. Gabriela Linhartová,
5. relaxačno - symbolická terapia - PhDr. Zuzana Novosadová,
- 6.krátkodobá psychoanalytická psychoterapia - MUDr. Boris Čech
- 7.koncentratívna pohybová terapia - Mgr. Norbert Uhnák,
- 8.Rogersova psychoterapia - Doc.PhDr. Vladimír Hlavenka, CSc.,
9. systemická psychoterapia - PhDr. Eva Linhová
10. rodinná terapia V. Satirovej - PhDr. Hana Ščibranyová
11. kognitívne-behaviorálna terapia - PhDr. Miloš Šlepecký, CSc.,

g) Skúšanie

Vzdelávanie sa ukončí skúškou pred komisiou, ktorú vymenováva štatutárny zástupca vzdelávacej ustanovizne. Zloženie skúšobnej komisie rešpektuje § 41 ods. 2 zákona 578/2004 Z.z., a má 5 členov. Predpokladom je úspešné absolvovanie jednotlivých požadovaných súčastí vzdelávania, priaznivé priebežné hodnotenie, zvlášť od supervízora / v prílohe je uvedené modelové riešenie/, pozostáva z písomného vypracovania a obhajoby kazuistiky psychoterapeuticky liečeného pacienta a zo skúšky z teórie /hodnotenie praktických zručností je súčasťou priebežného hodnotenia a priaznivé výsledky sú predpokladom pripustenia k skúške; opierajú sa o priame pozorovania školiaceho sa v modelových situáciách, o analýzu audio- a video- záznamov, o posúdenie schopnosti konceptualizovať prípad, reflektovať psychoterapeutický proces pri supervízii/. Skúšobná komisia je vždy 5 členná, vymenováva ju štatutárny zástupca SPS a skladá sa z 2 členov príslušného smeru z nižšie uvedených, 2 členov výboru SPS z nižšie uvedených, 1 lektora:

Pre hlbinné a dynamické smery:

1. skúšobná komisia: Hašto, Heretík, Černák, Vránová, Uhrová, Linhartová, Čech:

Pre humanistické smery:

1. skúšobná komisia: Hlavenka, Bátovská, Ščibranyová;

Pre kognitívne – behaviorálny smer:

2. skúšobná komisia: Šlepecký, Jáchymovičová, Novosadová

h) Vedenie dokumentácie

Vedením dokumentácie je poverená Mgr. Katarína Mažárová. SPS vydáva uchádzačovi zaradenému do certifikačného študijného programu

1. Záznamník výkonov, do ktorého lektori zaznamenávajú pasívnu i aktívnu účasť v rámci jednotlivých výcvikových modulov.
2. Súčasťou dokumentácie je aj výstupné ev. záverečné vyjadrenie a doporučenie individuálneho cvičného terapeuta.
3. Súčasťou dokumentácie je aj výstupné ev. záverečné vyjadrenie a doporučenie lektorov konkrétneho výcvikového modulu.
4. Supervízor (ev. supervízori), u ktorých uchádzač absolvoval supervízne hodiny zaznamená hodnotenie frekventantových kompetencií, ev. výstupné záverečné hodnotenie a doporučenia supervízora, ktoré frekventant predkladá skúšobnej komisii, ev. neskôr výboru SPS pred vydaním certifikátu.

5. Po úspešnom vykonaní skúšky a predložení všetkých dokladov o praktiku psychoterapeutickej práce na pracovisku vydá SPS certifikát pre certifikovanú pracovnú činnosť – psychoterapia.

Vedenie dokumentácie o vzdelávaní, financovanie, administratívne úkony, zásady overovania poznatkov a kontroly kvality sa riadia materiálom Akreditácia ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, MZd SR, 2006. Predpokladáme, že ročne sa bude uchádzať o vzdelávanie 10 – 30 nových záujemcov.

ch) Praktikum psychoterapeutickej práce v akreditovanom psychiatrickom zariadení

Povinných 200 hodín praxe v psychiatrickom zariadení pre frekventantov, ktorí nepracujú v oblasti

psychiatrie sa bude realizovať v nasledujúcich psychiatrických zariadeniach:

Psychiatrické oddelenie FN, 911 71 Trenčín

Psychiatrická klinika FN, 949 01 Nitra

Psychiatrické oddelenie NsP, 979 01 Rimavská Sobota

Psychiatrická klinika FN, 040 01 Košice

Pinelova nemocnica, 902 18 Pezinok

Psychiatrická ambulancia SANAREA, 974 01 Banská Bystrica

Denný psychiatrický stacionár SPIRARE, 811 08 Bratislava

i) Prehľad o súčasnom stave odborníkov v psychoterapii

V SR je značný nedostatok vyškolených psychoterapeutov, čo je v príkrom rozpore s vysokou prevalenciou duševných a psychosomatických porúch v západných kultúrach, ako ukazujú aj slovenské epidemiologické štúdie, napr. pre depresie a úzkostné poruchy.

Aktuálna situácia v SR:

V r. 2005 bolo v SPS evidovaných 341 odborníkov, ktorí spĺňajú kritériá Slovenskej psychoterapeutickej spoločnosti pre zápis do Zoznamu psychoterapeutov SR. Ako sme už zmienili tieto kritéria sa zhodujú s kritériami Európskej asociácie pre psychoterapiu (EAP) pre udelenie Európskeho certifikátu pre psychoterapiu (ECP). S ohľadom na závažnú morbiditu na duševné a psychosomatické poruchy v populácii je tento počet plne kvalifikovaných psychoterapeutov v SR nedostačujúci. Psychoterapia je náročný terapeutický proces, ktorý si vyžaduje značný čas, napr. pri krátkodobej psychoterapii je to 6 – 26 sedení á 50 min., obvykle v týždňových intervaloch, pri 26 sedeniach je to teda pri uvedenej frekvencii min. 6,5 mesiaca. Pri správnej indikácii psychoterapie môžeme podľa empirických výskumov a ich metaanalýz počítať v priemere s 75% účinnosťou krátkodobých psychoterapií, čo znamená, že pacienti, ktorému sa dostane psychoterapia sa darí lepšie než priemernému neliečenému pacientovi (kontrolné skupiny!).

Bližšie analýzy empirických nálezov svedčia pre to, že po 8 psychoterapeutických sedeniach sa objavilo zlepšenie u 48-58% pacientov, po 26 sedeniach bolo až 75% zlepšených a po 48 sedeniach (po 1 roku) 85% zlepšených.

Dlhšie terapie (2 – 4 roky) potrebujú hlavne pacienti s borderline poruchou osobnosti a schizofrenickou poruchou.

V SR sú etablované nasledovné psychoterapeutické metódy – medzinárodne akceptované ako vedecky fundované: *hlbinná/psychodynamická psychoterapia, Adlerova psychoterapia, katalýmneimaginatívna psychoterapia, koncentratívna pohybová psychoterapia, procesorientovaná psychoterapia, kognitívne-behaviorálna psychoterapia, Rogersova psychoterapia, Gestalt terapia, logoterapia a existenciálna analýza, systémická terapia, symbolická terapia* a štyri špeciálne psychoterapeutické techniky: *autogénny tréning – základný a vyšší stupeň, progresívna svalová relaxácia, hypnóza a EMDR /= desenzibilizácia a spracovávanie pomocou očných pohybov/.*

Prirodzene, že psychoterapia sa neustále vyvíja, precizujú sa teórie, dopĺňajú sa, vznikajú nové, prudko narastajú poznatky z empirických výskumov psychoterapie, modifikujú sa alebo vznikajú nové psychoterapeutické techniky, preto je potrebné, aby po ukončení certifikačného študijného programu a úspešnom zložení skúšky sa certifikovaný absolvent naďalej vzdelával, jednak individuálne, jednak účasťou na seminároch, konferenciách, supervíziách, ktoré majú kredit zo strany SPS alebo EAP.

Literatúra:

- Argelander, H.: Prvé interview v psychoterapii, Vydavateľstvo F, Trenčín, 1998
Balint M.: Lékař, pacient a jeho nemoc. Grada, Praha, 1999
Beck, D.: Krátkodobá psychoterapia. Vydavateľstvo F, Trenčín, 2005
Blaser A., et al.: Na problém orientovaná psychoterapia. Koncept integrovanej krátkodobej psychoterapie. Vydavateľstvo F, Trenčín, 1994
Bleuler E. a M.: Učebnica psychiatrie. Vydavateľstvo F, Trenčín, 1998
Bohus M.: Borderline. Porucha osobnosti. Pokroky terapie. Vydavateľstvo F, Trenčín, 2005
Bruch H.: Základy psychoterapie. Triton, Praha, 1997
Duhrrsen A.: Dynamická psychoterapia. Vydavateľstvo F, Trenčín, 1998
Duhrrsen A.: Biografická anamnéza z hlbinne-psychologického aspektu. Vydavateľstvo F, Trenčín, 1998
Dulcan M.K., D.R. Martin: Detská a dorastová psychiatria, Stručný sprievodca. Vydavateľstvo F, Trenčín, 2004
Eikermann, B.: Sociálna psychiatria. Základné poznatky a prax. Vydavateľstvo F, Trenčín, 1999
Ekstein, Wallerstein: Výučba a výcvik v psychoterapii. Veda – Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 1993

- Frankl V.: Člověk hledá smysl. Úvod do logoterapie. Psychoanalytické nakl., Praha, 1994
- Gabbard G.O.: Dlhodobá psychodynamická psychoterapia. Základný text. Jadrové kompetencie v psychoterapii. Vydavateľstvo F, Trenčín, 2005
- Gabbard G.O. /ed./: Protiprenosová problematika. Vydavateľstvo F, Trenčín, 2006
- Hašto, J.: Vzťahová väzba. Ku koreňom lásky a úzkosti. Vydavateľstvo F, Trenčín, 2005
- Hašto J. /zost./: Diagnostické a diferenciálne diagnostické moduly podľa WHO-ICD-10. Viacosová diagnostika. Integra, Betlehem, Trenčín, 1997
- Hochgerner M., Pokorny, V. /ed./: Koncentratívna pohybová terapia v teórii a praxi. Vydavateľstvo F, Trenčín, 2003
- Honzák R.: Komunikační pasti v medicíne. Galén, Praha, 1999
- Hoschl C. et al.: Psychiatrie. Tigris, Praha, 2004
- Kratochvíl S.: Základy psychoterapie. Portál, Praha, 2006
- Kratochvíl S.: Skupinová psychoterapie v praxi. Galen, Praha, 2005
- Kratochvíl S.: Klinická hypnóza. Grada, Praha, 2001
- Leuner H.: Katatýmní prožívání obrazu. ČSKIP, 1997
- Levenson H., Butler S. F., Powers T. A., Beitmen B.: Krátka dynamická a interpersonálna terapia. Stručný sprievodca, Vydavateľstvo F, Trenčín, 2005
- Mentzos S.: Psychodynamické modely v psychiatrii. Vydavateľstvo F, Trenčín, 2004
- Novalis P.N., S.J. Rojcewicz, R. Peele: Klinická príručka podpornej psychoterapie. Vydavateľstvo F, Trenčín, 1999
- Perls F. et al.: Gestalt terapie. Triton, Praha, 2004
- Plante T.: Současná klinická psychologie. Grada, Praha, 2001
- Prochaska J. et al.: Psychoterapeutické systémy. Grada, Praha, 1999
- Riba M. et al.: Kompetencie pri kombinácii farmakoterapie a psychoterapie. Integrovaná a rozdelená liečba. Jadrové kompetencie v psychoterapii. Vydavateľstvo F, Trenčín, /v tlači/
- Ritvo E. et al.: Párová a rodinná terapia. Vydavateľstvo F, Trenčín, 2006
- Robinson D.J.: Poruchy osobnosti podľa DSM – IV – vysvetlené. Vydavateľstvo F, Trenčín, 2001
- Riemann F.: Základné formy strachu. Portál, Praha, 1999
- Rogers C.: Klientom orientovaná terapia. Persona, Modra, 2000
- Schlegel L.: Základy hlbinej psychológie s osobitným zreteľom na neurozológiu a psychoterapiu. Diel I., II. III. Teória obrany pri neurózach. Prístup z hľadiska psychológie pudov a potrieb. Význam sociálnej frustrácie. Vydavateľstvo F, Trenčín, 2005
- Schlegel L.: Základy hlbinej psychológie IV. Polarita duše a jej integrácie podľa C.G. Junga a imaginatívne metódy v psychoterapii. Vydavateľstvo F, Trenčín, 2006

Schlegel L.: Transakčná analýza ako kreatívne spojenie hlbinej a kognitívnej psychoterapie. Vydavateľstvo F, Trenčín, 2006
Smolík P.: Duševní a behaviorální poruchy. Mexdorf, Praha, 2002
Spar J.E., A. La Rue: Geriatrická psychiatria. Vydavateľstvo F, Trenčín, 2003
Timuľák L.: Současný výzkum psychoterapie. Triton, Praha, 2005
Timuľák L.: Základy vedení psychotherapeutického rozhovoru. Integrativní rámec. Portál, Praha, 2006
Trenckmann U., Bandelow B.: Psychiatria a psychoterapia. Vydavateľstvo F, Trenčín, 2005
Uhrová D.E.: Imaginácia ako zrkadlo. Využitie imaginácie v psychoterapii. Psychoprof, Nové Zámky, 2005
Wetzing-Wurth H., P.- Muller: Psychotherapeutický rozhovor. Terapeuticky účinné dialógy v lekárskej praxi. Vydavateľstvo F, Trenčín, 2004
Winston A. et al.: Úvod do podpornej psychoterapie. Jadrové kompetencie v psychoterapii. Vydavateľstvo F, Trenčín, 2006
Wright J. et al.: Učenie sa kognitívne-behaviorálnej terapii. Jadrové kompetencie v psychoterapii. Vydavateľstvo F, Trenčín, 2006

/cez www.vydav-f.wz.cz možno získať elektronické študijné texty alebo xerokópie k témam:

symbolika, skupinová psychoterapia, klinika neuróz, psychosomatické syndrómy, terapeutická komunita, psychodynamická psychiatria, rodinná terapia, úvod do psychoterapie pre začínajúcich, autogénny tréning – základný a vyšší stupeň, diagnostika porúch osobnosti, suicidológia, krátkodobé psychoterapie a i./

Okrem uvedenej literatúry sa účastníkom odporúča študovať ďalšiu najnovšiu literatúru, monografie, časopisy, ale aj diela pochádzajúce priamo od zakladateľov psychoterapie alebo určitých smerov, či iniciátorov inovácií /napr. S. Freud, A. Freudová, A. Adler, C.G. Jung, A. Beck, A. Lazarus, B. Hellinger, V. Satirová, Willi, Kernberg, Kohut, Yalom.. Ellis, Frankl, Boss a.i./

V Bratislave a Trenčíne, 15.8.2006

h.doc.prim.MUDr. Jozef Hašto, PhD.
odborný garant

MUDr. Jana Vránová
predseda SPS